

LAB-ammattikorkeakoulu
Sosionomikoulutus Lappeenranta
Sosionomi (AMK)

Julia Michelle Pyykkö ja Veera Suvi Julia Laakkonen

Leikitäänkö ulkona vapaasti vai tavoitteellisesti?
**– Selvitys ulkoilmapedagogiikasta Taipalsaaren
varhaiskasvatuksessa**

Opinnäytetyö 2020

Tiivistelmä

Veera Laakkonen, Julia Pyykkö

Leikitäänkö ulkona vapaasti vai tavoitteellisesti? – Selvitys ulkoilmapedagogiikasta Taipalsaaren varhaiskasvatuksessa, 36 sivua, 2 liitettä

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyö 2020

Ohjaaja: lehtori Minna Markkanen, LAB-ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli vastata Taipalsaaren kunnan lukuvuonna 2019–2020 yhdistyneiden päiväkotien, Liljan ja Satulaivan päiväkotien, tarpeeseen selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä ja suhtautumista ulkoilmapedagogiikkaan sekä tarkastella sen asemaa yhdistyneen päiväkodin arjessa.

Teoriaosuudessa käsiteltiin ulkoilmapedagogiikkaa sekä lapsen oikeutta ja tarvetta liikkua ja leikkiä. Teoriatietoa hankittiin internetistä sekä lapsen liikuntaa ja kehitystä käsittelevästä kirjallisuudesta. Selvityksen toteutustapana oli Webropol-verkkokysely kaikille päiväkodin työntekijöille. Kyselyssä oli monivalintakysymys sekä kuusi avointa kysymystä, joihin työntekijät saivat itse vapaasti, omin sanoin, vastata. Selvityksen toteutustavan, kvalitatiivisuuden, mukaisesti kyselyssä oli avoimia kysymyksiä. Analysointivaiheessa vastaukset luokiteltiin teemoittain laadullista menetelmää käyttäen. Kysely toteutettiin kahdesti saadaksemme riittävästi vastauksia johtopäätösten tueksi.

Selvityksen kysymysten avulla kuvattiin Taipalsaaren yhdistyneiden päiväkotien varhaiskasvattajien näkemyksiä ja ulkoilmapedagogiikan merkitystä. Lisäksi saatiin vastauksista myös kehittämisohdotuksia jatkotyöskentelyä varten. Vastauksista ilmeni, että varhaiskasvatuksen työntekijät näkevät ulkoilmapedagogiikan merkityksen suurena kokopäiväpedagogisessa arjessa. Päiväkodissa ulkoillaan päivittäin, tutkitaan lähiympäristöä ja tehdään retkiä. Vastauksissa tuli esille myös metsämörri-toiminta. Toiminta pohjautuu Metsämörri-satuhahmoon, joka innostaa lapsia liikkumaan ja leikkimään metsässä. Osa työntekijöistä kokee ulkoilmapedagogiikan olevan kehittämisen tarpeessa, mutta tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan tullut esille konkreettisia kehittämisideoita.

Tämä opinnäytetyö ja sen kysely on työkalu Taipalsaaren kunnan päiväkodin johdolle, jotta he voivat päättää ulkoilmapedagogiikan kehittämisen todellisesta tarpeesta. Jatkona tälle opinnäytetyölle voisi olla kehittämistehtävä, jossa ulkoilmapedagogiikkaa kehitettäisiin Satulaivan tarpeet huomioiden tai selvitys Satulaivan piha-aluetta koskien.

Asiasanat: ulkoilmapedagogiikka, kokopäiväpedagogiikka, varhaiskasvatussuunnitelma, varhaiskasvattaja

Abstract

Veera Laakkonen, Julia Pyykkö

Should we play freely outdoors or goal-oriented? – Survey of outdoor pedagogy in early childhood care of Taipalsaari, 36 pages, 2 appendices

LAB University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Program in Social Services

Bachelor's Thesis 2020

Instructor: Senior Lecturer Minna Markkanen, LAB University of Applied Sciences

The purpose was to find out the early childhood educators' views and attitudes of the outdoor pedagogy in everyday life. The study was commissioned by kindergarten of Taipalsaari municipality. The municipality merged two kindergartens in the academic year 2019–2020.

The theory part focused on the children's rights and needs to move and play. The information was gathered from the internet and literature. The survey was implemented by an electronic inquiry to the employees of the kindergartens. The inquiry included one multiple choice question and six open-ended questions. During the analysis phase the answers were classified by themes using the qualitative method. The inquiry was carried out twice in purpose to get enough answers to be able to make reliable conclusions.

The survey questions were used to describe the early childhood educators' views and the meaning of the outdoor pedagogy. Along with the answers, the authors also received new development ideas for further processing. According the inquiry, the employees experience the role of outdoor pedagogy very important. In kindergarten there are a lot of outdoor activities daily, for example excursions and trips to explore the nearby area. So called "metsämörri"-activity was also mentioned in several answers. This activity is based on Metsämörri fairy tale character, which inspires children to move and play at the forest. A few employees think that the outdoor pedagogy needs to be developed further. But no concrete ideas were given.

This thesis and the survey are tools for the management of Taipalsaari kindergarten. It will help them to find out the real need of developing the outdoor pedagogy. The next step would be a developing thesis concerning the needs of the kindergarten or a survey of developing the playground and the other outdoor activities.

Keywords: outdoor pedagogy, full-time pedagogy, curriculum for early childhood education and care, early childhood educator

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	5
2	Taipalsaaren varhaiskasvatus selvityksen toimeksiantajana	6
3	Varhaiskasvattaja leikin ja oppimisen mahdollistajana	8
4	Kokopäiväpedagogiikka varhaiskasvatuksessa	10
4.1	Ulkoilmapedagogiikka varhaiskasvatuksessa	10
4.2	Lapsen oikeus liikuntaan, leikkiin ja vapaa-aikaan.....	11
4.3	Lapsen luontainen tarve liikkua ja leikkiä	12
5	Tutkimuksia ulkoilmapedagogiikasta	14
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus.....	17
6.1	Aineiston käsittely	18
6.2	Kyselyn tulokset.....	19
6.3	Luotettavuustarkastelu.....	23
7	Johtopäätökset	23
8	Pohdinta.....	26
	Lähteet.....	31

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kysely

1 Johdanto

Suomalaisissa päiväkodeissa nähdään usein varhaiskasvattajien seisovan passiivisesti ja samalla valvovan lasten leikkejä. Voisiko tähän saada aikaan muutosta? Onko muutos ylipäätään tarpeellista? Kirjallisuutta ja tutkimuksia lukiessa muodostui käsitys varhaiskasvattajien tyytyväisyydestä tällaiseen toimintamalliin. Ajatuksena tämän opinnäytetyön kautta oli lisätä tietoisuutta ulkoilmapedagogiikasta ja mahdollisista siihen liittyvistä menetelmistä sekä ulkoilun vaikutuksista varhaiskasvatuksessa päiväkotit Satulaivalle ja muille ulkoilmapedagogiikasta kiinnostuneille.

Päiväkotit Satulaiva sijaitsee Taipalsaarella. Satulaivaan yhdistettiin vuoden 2020 alussa toinen Taipalsaaren kunnan päiväkotit, Liljan päiväkotit. Tämä opinnäytetyö tarkastelee ulkoilmapedagogiikkaa tavoitteellisen, suunnitelmallisen toiminnan, leikin ja ulkoilun näkökulmista. Lasten kannalta ulkoiluajat ovat keskeisiä varhaiskasvatuksen arjessa, mutta ne ovat usein vähemmällä huomiolla tavoitteellisuuden ja suunnitelmallisuuden osalta kuin sisällä tapahtuva toiminta.

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) sekä jokaisen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmat määrittävät varhaiskasvatuksen olevan pedagogiikan näkökulmista kokopäiväistä toimintaa. Ulkoilmapedagogiikka tarkoittaa tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, joka tapahtuu ulkoilun yhteydessä. Taipalsaaren varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan oppimisen olevan kokonaisvaltaista ja tapahtuvan kaikkialla. Kokopäiväiseen pedagogiikkaan lukeutuu toiminta sisätiloissa sekä ulkona tapahtuva ja toteutettava ulkoilmapedagogiikka, jota kukin varhaiskasvattaja toteuttaa omalla tavallaan. (Taipalsaaren varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 20.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia ja selvittää Taipalsaaren yhdistyneiden päiväkotien varhaiskasvattajien näkemyksiä ja suhtautumista ulkoilmapedagogiikkaan kolmen tutkimuskysymyksen avulla. Tutkimuskysymykset työssä ovat seuraavat: miten varhaiskasvattaja näkee ulkoilmapedagogiikan, mikä on ulkoilmapedagogiikan merkitys varhaiskasvattajien mielestä päiväkodin arjessa ja kuinka ulkoilmapedagogiikkaa voisi kehittää? Tarve selvitykseen ja opinnäyte-

työn aihe määriteltiin Taipalsaaren kunnan ja varhaiskasvatuksen kanssa käydyissä keskusteluissa. Keskusteluissa nousi erityisesti esille liikunnan lisääminen varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä ulkoilmapedagogiikasta, lasten tarvetta liikkua sekä varhaiskasvattajien mahdollistamista tämän tarpeen toteutumiseen. Tutkimme menetelmiä ja lasten tarvetta liikkumiseen teorian kautta, ja kysyimme Satulaivan varhaiskasvattajilta heidän näkemyksiään ulkoilmapedagogiikasta. Selvitys antaa suuntaviivoja ulkoilmapedagogiikan kehittämiseksi.

Aihe on sosiaali- ja kasvatustieteiden sekä erityisesti varhaiskasvatuksen kannalta ajankohtainen, sillä varhaiskasvatussuunnitelma on muuttunut vuoden 2019 alussa ja siihen on kirjattu päiväkodin arjen olevan pedagogiikaltaan kokopäiväistä. Lisäksi suunnitelmaan on kirjattu, että ulkoilmassa tapahtuvalla toiminnalla tulee olla pedagoginen merkitys, joten sen suunnitteluun ja toteutukseen sekä arviointiin tulisi kiinnittää huomiota. (Varhaiskasvatussuunnitelma pähkinänkuoressa.) Varhaiskasvatussuunnitelmat ja niiden sisältämät kasvatukselliset tavoitteet tarkentuvat useasti, jolloin työntekijöiden ammatillisuus on pidettävä muutoksessa ajan tasalla. Ulkoilun tietoisempi suunnittelu sekä sen tarkastelu pedagogisena toimintana on haaste varhaiskasvattajille.

2 Taipalsaaren varhaiskasvatus selvityksen toimeksiantajana

Taipalsaaren kunta on yhdistänyt kaksi kunnan varhaiskasvatuksen toimipistettä yhdeksi päiväkodiksi lukuvuoden 2019–2020 aikana. Taipalsaaren kirkonkylällä ollut Liljan päiväkotitoiminta ja Saimaanharjun Satulaivan päiväkotitoiminta sijaitsevat nykyisin samassa osoitteessa Saimaanharjulla Satulaivan päiväkotina. (Taipalsaari. Varhaiskasvatus. Liljan päiväkotitoiminta; Satulaivan päiväkotitoiminta. 2020a.)

Taipalsaaren kunta on tehnyt uuden varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden tarkennusten myötä vuonna 2019. Kunnan tärkeimpiä arvoja ovat tasa-arvo, pedagogisuus, yhteistyö kodin kanssa ja henkilöstön ammatillisuuden ohjaaminen ja tietoisuuden lisääminen. Lisäksi suunnitelmassa on huomioitu paljon erilaisia asiakirjoja, joihin lukeutuu muun muassa kuntastrategia,

hyvinvointisuunnitelma ja kotoutumisohjelma. Taipalsaaren varhaiskasvatussuunnitelman taustalla ovat varhaiskasvatuslaki ja -perusteet, jotka ohjaavat Taipalsaaren kunnan omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Kunnan päiväkodissa jokaiselle lapselle laaditaan oma, henkilökohtainen, varhaiskasvatussuunnitelma, noudattaen suunnitelman yleisiä arvoja, varhaiskasvatuksen perusteita, varhaiskasvatuslakia ja -tavoitteita. Taipalsaaren kunnan tavoitteina ovat suunnitelmallinen toiminta ja varhaiskasvatuksen toteuttaminen. Taipalsaarella tuetaan lasten leikkiä muun muassa muuttamalla oppimisympäristöä sopivaksi, keskustelemalla lasten kanssa leikin merkityksestä sekä antamalla rauhaa ja tilaa itsenäiseen leikkiin. Suunnitelman oppimisalueina ovat luonnontieteet, matemaattiset taidot ja teknologia, LUMA. Ajatuksena tässä on se, että oppimisympäristöjä muokataan lapsen kiinnostuksen herättämiseksi eikä lapsen tuottamia kysymyksiä ohiteta. (Taipalsaari 2019.)

Kunta tekee tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa ja pyrkii huolehtimaan myös siitä, että lapsi liikkuisi kolme tuntia päivässä. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan myös pedagogisten projektien toteuttamisesta. (Taipalsaaren varhaiskasvatussuunnitelma 2019.)

Oppimisen alueiden painotukset voivat näkyä mm. erillisinä päiväkotitai lapsiryhmäkohtaisina projekteina. Lyhyt- tai pitkäkestoisilla pedagogisilla projekteilla tavoitellaan tutkivan ilmapiirin syntymistä ja tutkivan asenteen vahvistamista lapsissa.

Pedagoginen projekti rakentuu erilaisista vaiheista:

- 1. Ihmettely- ja suunnitteluvaiheen dokumentointi*
- 2. Tutkimis- ja toteutusvaiheen dokumentointi*
- 3. Projektin arvioinnin ja toisille jakamisen dokumentointi*

Pedagogiset projektit luovat pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Toimintakauden aikana vähintään yksi pedagoginen projekti kirjataan ja dokumentoidaan ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Taipalsaaren varhaiskasvatussuunnitelma 2019.)

3 Varhaiskasvattaja leikin ja oppimisen mahdollistajana

Leikki on lapselle hyvin tärkeää kehityksen, sosiaalisten taitojen ja tulevaisuuden kannalta. Moyles (1989, 5) totesi leikin olevan tärkeää niin lapselle kuin aikuisellekin. Aikuisen oleminen mukana lapsen leikeissä tuo leikin merkitystä lapselle syvemmäksi. Saija Turusen julkaisussa kerrotaan aikuisten roolin merkityksestä lasten leikeissä. Lisäksi julkaisussa kuvaillaan oppimisympäristöjä, jotka ovat lapsille tärkeitä varhaiskasvatuksessa. Julkaisu korostaa oppimisympäristöjen muokattavuuden tärkeyttä. Kasvattajan vastuulla on pitää huoli siitä, että muokattavuus on mahdollista. (Turunen 2016, 5)

Helenius ja Korhonen (2011, 5) mainitsivat leikin antavan mahdollisuuden ajatusten vaihtoon ja yhteisten kokemusten jakoon. Lisäksi leikkiminen on hyvä kommunikaatiomuoto, jonka aikana varhaiskasvattaja pysyy koko ajan mukana lasten toiminnassa. Tämä myös helpottaa esimerkiksi kehityksen havainnointia, joka on osa varhaiskasvattajan työtä. Leikin aikana kasvattaja siis pystyy kokonaisvaltaiseen havainnointiin. Positiivisia vaikutuksia näkyy myös esimerkiksi vuorovaikutussuhteen muodostamisessa leikin aikana. Kun suhde aikuiseen leikin aikana on muodostunut, leikit ovat monipuolisia ja kestävät kauemmin. Piantan ja Stuhlmanin (2004, 5) tutkimuksessa todetaan hyvästä kasvattaja-lapsi-vuorovaikutussuhteesta lapsen saavan kykyjä hankkia tarvittavia taitoja kouluiässä. (Turunen 2016, 5.) Varhaiskasvattaja on laadukkaan leikin mahdollistaja ja näin näiden taitojen kehittäjä, joten kasvattajan rooli on hyvin tärkeä.

Kronqvistin & Kumpulaisen (2011, 8) mukaan oppimisympäristö on paikka, jossa on tarkoitus edistää oppimista. Lisäksi oppimisympäristöinä voi toimia myös yhteisö tai toiminta. Lapsen ja hänen perheensä osallistamisen tärkeydestä sekä leikin vaikutuksista oppimiseen on myös puhuttu varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Lapsen luovuuden ja vastuullisuuden kehittymisen kannalta olisikin tärkeää pyrkiä osallistamaan lasta erilaisten oppimisympäristöjen luomisessa. Hyvösen (2008, 8) mukaan tärkeintä oppimisympäristöissä on se, että lapsi pääsee käyttämään mielikuvitusta ja olemaan aktiivinen toimija luodessaan oppimisympäristöä. Oppiminen tällaisessa leikillisessä ympäristössä on osa kokonaisval-

taista prosessia. McInnes ym. (2013, 5) mukaan ne lapset, joiden toimintaympäristössä ovat läsnä leikki ja varhaiskasvattaja, oppivat tehokkaammin ja paremmin. (Turunen 2016, 8.)

Oppimisympäristöinä voivat siis olla sisätilat, ulkopihat, lähiympäristöt ja esimerkiksi metsät. Hujalan ja Turjan (2017, 216) mukaan lapsen oppiminen fyysisessä ympäristössä tarkoittaa sitä, että lapsi saa kokea erilaisia ympäristöjä päiväkodin arjen lisäksi. Tämän kautta lapsi saa lisää vertailukohtia, kokemuksia ja opettelee pohtimaan. Tämä taas rikastuttaa ja kehittää lapsen tietoja ja taitoja. (Hujala & Turja 2017, 216.) On tärkeää muistaa ottaa huomioon lapsen mielipide, jotta hänen osallisuutensa toteutuisi, ja mahdollistaa hänen toiveensa. Varhaiskasvattaja on läsnä, mutta antaa mahdollisuuden lapsen luovuuteen ja tarvittaessa hän auttaa oppimisympäristön luomisessa, esimerkiksi siirtelämällä kalusteita tai ottamalla huomioon lasten toiveita esimerkiksi liittyen retkiin tai ulkoilutapahtumiin. Oppimisympäristöistä ja osallisuudesta puhutaan myös lastentarhanopettajan etiikassa. Etiikka ohjaa ja toimii perustana varhaiskasvatuksen opettajan työssä.

Lastentarhanopettaja kuuntelee lasta ja lapsi saa mahdollisuuden vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka, 5.) Lisäksi yhteistyöstä perheiden kanssa ja oppimisympäristöjen luomisesta eettisissä periaatteissa mainitaan näin: *Yhteistyö lasten vanhempien kanssa on olennainen osa ammatillista varhaiskasvatusta lastentarhanopettajan tukiessa asiantuntijana lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Lastentarhanopettaja vastaa laadukkaan kasvu- ja oppimisympäristön luomisesta.* (Lastentarhanopettajan ammattietiikka, 5.)

Ulkona tapahtuva toiminta tulisi olla tavoitteellista ja siinä tulisi käyttää lapsilähtöisiä menetelmiä. Lasten leikkien havainnointi ja niistä kumpuavien kiinnostuksen kohteiden hyödyntäminen pedagogisessa suunnittelussa ja toteutuksessa ovat osa varhaiskasvattajien ammattitaitoa. Myös leikissä mukana oleminen edistää lasten liikunnallisia taitoja, sekä mielikuvituksen ja sosiaalisten taitojen kehityksen. Varhaiskasvattaja on siis kaiken tämän mahdollistajana tärkeässä roolissa.

4 Kokopäiväpedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Kokopäiväpedagogiikalla tarkoitetaan sitä, että varhaiskasvatuksen työntekijät näkevät päiväkodin arjen olevan merkityksellistä ja arvokasta sekä kaikkien toimintojen olevan osa lasten arkielämää. Lappeenrannan kaupunki on määritellyt varhaiskasvatuksen toiminta-ajatuksessaan kokopäiväpedagogiikan siten, että lapsille on myös jätetty suunnitellun toiminnan lomaan mahdollisuus osallisuuteen ja mahdollisuuteen vaikuttaa oman päiväkotipäivän rakentumiseen. (Lappeenranta 2020)

Pedagogiikka on varhaiskasvatuksessa kokonaisvaltaista. Tämä tarkoittaa sitä, että pedagogiikkaa tapahtuu sisällä, ulkona, jumpassa ja jopa ruokailun aikana eli käytännössä koko päivän ajan, kokopäiväpedagogisesti. Esimerkiksi opetellaan hyviä pöytätapoja, oman vuoron odottamista, hyviä käytöstapoja, itsenäistä pukeutumista sekä muiden huomioon ottamista. Jokainen tilanne siis sisältää tavoitteellista toimintaa läpi koko päivän. Kokonaisvaltaisuus on mainittu niin varhaiskasvatuslaissa (540/2018) kuin myös jokaisen kunnan omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Jos kuitenkin joissain päiväkodin arjen tilanteissa, kuten ruokailussa ja aamupiirissä, pedagogiikka ja sen merkitys on selvää, niin pihalla se monesti unohtuu tai ulkoiluaikaa pidetään mieluummin vapaana leikkiaikana (Laukkanen & Lönnqvist 2015, 77.).

Kokopäiväpedagogiikka valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa: Päivittäin toistuvat tilanteet, kuten ruokailu, pukeminen ja riisuminen, lepo ja hygieniasta huolehtiminen ovat keskeinen osa lapsen päivää. Varhaiskasvatuksen hoitotilanteet ovat aina samanaikaisesti kasvatus- ja opetustilanteita, joissa opitaan esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, itsestä huolehtimisen taitoja, ajanhallintaa sekä omaksutaan hyviä tottumuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 23.)

4.1 Ulkoilmapedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Opetushallituksen vuonna 2018 laatimaan varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu ulkoilmassa tapahtuvan toiminnan pedagoginen merkitys. Sen mukaan luonto ja erilaiset pihat, eli leikkipuistot sekä muut rakennetut ulkoilmaympäristöt, ovat merkittäviä oppimisympäristöjä lasten oppimisen kannalta päiväkodin sisä-

tilojen ohella. Ulkoilun aikana käytettävät oppimisympäristöt tarjoavat lapsille kokemuksia ja erilaisia sekä mahdollisesti täysin uusia leikki- ja seikkailuympäristöjä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 33.)

Ulkoilmapedagogiikka on ulkona tapahtuvaa tavoitteellista ja tarkoituksenmukaista toimintaa. Tällaista on esimerkiksi erilaisten ulkoilu- ja oppimisympäristöjen tarjoaminen lapsille. Ulkoilmapedagogiikan ei siis tarvitse olla varsinaisesti ulkona tapahtuvaa konkreettista opetusta, vaan se voi olla luonnon ja sen yksityiskohtien tutkimista, kuten esimerkiksi on mainittu Rosa Laukkasen ja Minna Lönnqvistin pro gradu -tutkielmassa. (Laukkanen & Lönnqvist 2015, 77.).

4.2 Lapsen oikeus liikuntaan, leikkiin ja vapaa-aikaan

Vuonna 1991 Suomen valtio allekirjoitti YK:n vuonna 1989 hyväksytyn sopimuksen lapsen oikeuksista (Lapsiasia.). Sopimuksessa on 54 eri artiklaa kustakin oikeudesta, jotka koskevat alle 18-vuotiasta lasta. Sopimuksen artiklassa 31 on määriteltä jokaisella lapsella olevan oikeus lepoon, liikuntaan, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä kokea ja olla osana kulttuuri- ja taide-elämää. (Lapsen oikeuksien sopimus.) Tämän sopimuksen myötä ulkoilulla on suuri merkitys lapsen elämässä ja etenkin varhaiskasvatuksessa, sillä sen kautta voidaan osaltaan toteuttaa lasten oikeuksia.

Kalliala (2011, 210) tarkastelee suomalaisten päiväkotien pihaleikkivälineitä, jotka ovat hänen mukaansa ennakoitavissa. Monen suomalaisen päiväkodin pihalta todellakin löytyy keinuja, kiipeilyvälineitä ja hiekkalaatikoita. Erilaisista leikkivälineistä taas löytyy hyppynarua ja hiekkaleluja kesällä ja pulkkia talvella. Kalliala (2011) tuo esille, että sisällä käytettäviä leluja ei voi ottaa pihalle mukaan, sillä lapsille on ulkona omat lelut. Lapsilla on vilkas mielikuvitus ja tämän ansiosta esimerkiksi hiekka tai muu pihan materiaali mahdollistaa lapselle oman leikki-idean luomisen. (Kalliala. 2011, 210.)

Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksessa on tehty varhaiskasvatuksen kandidaatin tutkielma, joka käsittelee lapsen omaehtoista leikkiä metsäesikoulussa. Tutkielmassa mainitaan, että ulkona toimiminen auttaa lapsia hahmottamaan ympäristön ominaisuuksia sekä esimerkiksi vaihtelevat vuodenaajat muokkaavat leikkimahdollisuuksia. (Rahm & Rintamäki 2019, 10–11.) Änggård (2009,

4) on todennut mielikuvituksen ja vapaan leikin tärkeäksi. Tutkielmassa myös mainitaan, miten ruotsalaisessa päiväkodissa toimii ulkoilmapedagogiikka. Ruotsalaisen ulkoilmapäiväkodin toimintaperiaatteena on se, että lapset ovat vähintään kolme aamupäivää viikossa läheisessä metsässä ja leikkivät siellä omia vapaita leikkejä. Monessa suomalaisessa päiväkodissa ja esikoulussa toimitaan tämän ruotsalaisen päiväkodin periaatteen mukaisesti ja ulkoillaan säällä kuin säällä. (Rahm & Rintamäki 2019, 8.)

4.3 Lapsen luontainen tarve liikkua ja leikkiä

Finnen (2017) mukaan varhaiskasvattajan hyvin toteutettu ulkoilmapedagogiikka edellyttää, että hänellä on ymmärrys käsitteen merkityksestä ja määritelmästä. Ymmärtämisen lisäksi varhaiskasvattajan on mietittävä toiminnalle pedagogiset tavoitteet sekä oltava oikeat välineet pedagogiikan toteuttamiseen. Varhaiskasvattajan on myös muistettava, että lapsella on synnynnäinen tarve liikkua ja alle kouluikäisen lapsen liikkuminen on leikkiä ja arkista fyysistä toimintaa. (Finne 2017, 21.) Päiväkodin piha on mainio paikka toteuttaa tällaista liikuntaa, johon voidaan helposti linkittää pedagogiikkaa, ja lisäksi liikkumisen positiiviset vaikutukset näkyvät eri kehitysvaiheissa läpi koko lapsen elämän. Lapsen liikkumista ja toimintaa havainnoimalla voidaankin löytää heikkouksia tai vahvuuksia lapsen kehityksessä.

Ihmisen on todettu olevan psyko-fyysis-sosiaalinen olento. Kokonaisuuden psyykinen osuus tarkoittaa ihmisen psyykkistä puolta, eli emootiota ja kognitiivisuutta, eli tunteita ja tiedonkäsittelyä. Fyysisellä puolella kokonaisuudesta tarkoitetaan ihmisen kehoa ja fysiologisia ominaisuuksia kuten verenkiertoa ja lihaksia. Sosiaalisella puolella tarkoitetaan ihmisen sosiaalisuutta ja sosiaalisia verkostoja sekä suhdetta omaan ja muihin yhteisöihin. (Aarnio ym. 2013, 14.) Päiväkoti on mukana vahvistamassa lapsen psyko-fyysis-sosiaalista kehitystä tarjoamalla lapsen aivoille moninaisia ärsykeitä, leikkikavereita sekä erilaisia fyysisiä ominaisuuksia vahvistavia aktiviteetteja.

Lapsi on psyko-fyysis-sosiaalinen kokonaisuus. Motorinen kehitys on osa tätä kokonaisuutta, ja se on vahvasti yhteydessä kognitiivisten taitojen kehitykseen. Kun lapsi liikkuu ja harjoittelee uusia hieno- ja karkeamotoriikan taitoja, hänen

aivonsa muovautuvat ja kehittyvät käytön mukaan. Tätä aivojen kehittymisen ja muovautuvuuden ilmiötä kutsutaan plastisuudeksi. Kun lapsi opettelee uutta taitoa tai harjaannuttaa vanhaa, on aivojen hermoston lukuisten hermosolujen välisissä synapseissa liikennettä erilaisten viestien muodossa. (Aarnio ym. 2012, 32.) Aivojen tiedonkäsittelyn nopeutumisen lisäksi leikkiessään lapsi oppii muun muassa sosiaalisia taitoja. Aivojen tiedonkäsittely nopeutuu myelinisaatioksi kutsutun prosessin tuloksena. Tässä prosessissa aksonin eli hermosolun viestin väljänähaarakeen ympärille kehittyy rasvainen kerros, jonka ansiosta viestin kulku nopeutuu. (Aarnio ym. 2012, 57.) Leikillä ja liikunnalla on siis suuri merkitys aivojen kehittymisen kannalta, mutta aikuisen rooli leikkiin ja liikuntaan innostajana on suuri.

Mantsisen (2010) mukaan aikuisen oma liikunnallinen esimerkki kannustaa lapsia liikkumaan. Kun aikuinen on mukana leikeissä tai vaikka ehdottaa pelejä, lasten kiinnostus kasvaa. Kun aikuinen ehdottaa leikkiä – lapsi leikkii mielellään. Huomioitavaa on Mantsisen (2010) tulos, etteivät varhaiskasvattajat kovin usein osallistu lasten leikkeihin. (Mantsinen 2010, 64.) Tutkimuksesta ei kuitenkaan selvinnyt miksi aikuiset eivät ole aktiivisesti mukana. Tutkimuksesta kävi ilmi aikuisten kannustavan lapsia omaehtoiseen liikkumiseen, mutta aikuisten tapa ulkoilla lasten kanssa oli lähinnä muiden kasvattajien kanssa seisoskelu.

Claire McCarthyn (2018) kirjoittamassa blogikirjoituksessa Harvard Health Blogissa listataan kuusi asiaa, miksi lapsen on hyvä liikkua ja leikkiä ulkona. Nämä asiat koostuvat auringonpaisteesta, liikkumisesta, johtamistaidoista, riskien ottamisesta, sosialisoitumisesta sekä arvostuksesta luontoa kohtaan. Ihmiskeho tarvitsee auringonvaloa luodakseen D-vitamiinia, jotta luut vahvistuvat. D-vitamiinin tuotanto tukee myös kehon omaa immuunipuolustusjärjestelmää. Ulkona oleminen voi aktivoida lasta liikkumaan sekä ottamaan riskejä esimerkiksi kipeämällä puuhun. Lapsen sosiaaliset ja johtamistaidot kehittyvät muiden lasten kanssa leikkiessä sekä ratkoessa yhdessä erilaisia ongelmia ja pulmia. Luonnon arvostus lisääntyy mitä enemmän lapsi viettää aikaa ja leikkii ulkona luonnossa. (McCarthy. 2018.)

Luonnossa oleminen kehittää lapsen keskittymiskykyä, sekä saa lapsen liikkumaan, ajattelemaan ja opettaa lapselle vastuullisuutta. Kuten monessa aikaisemmassa tutkimuksessa on todettu, metsä ja luonto myös vähentävät stressiä. Danielle Cohenin (2020) kirjoittamassa Child Mind Institutun artikkelissa ”Why Kids Need to Spend Time in Nature” kerrotaan luonnon tarjoamista ja luonnossa olemisen hyödyistä lapselle. Nykypäivän vanhemmat ovat huolissaan ruutuajan suuressa määrästä, joten lapsia täytyisi kannustaa ulkoilemaan ja menemään metsään rauhoittumaan ruutujen tuomasta ärsytyksestä. (Cohen. 2020.)

KidsHealthin (2018) artikkelissa ”Kids and exercise” kerrotaan lasten liikkumisen eri hyödyistä, joita ovat muun muassa luiden ja lihasten vahvistuminen, liikalihavuuden pienentynyt riski sekä pienempi riski sairastua tyypin 2 diabetekseen. Lapset, jotka liikkuvat säännöllisesti, nukkuvat ja hallitsevat fyysisiä ja henkisiä haasteita paremmin kuin ne lapset, jotka liikkuvat vähän, epäsäännöllisesti tai eivät lainkaan. Tällaisilla lapsilla on myös suuremmat todennäköisyydet pärjätä paremmin työelämässä, koska he hallitsevat mielialansa paremmin. (Kids Health. 2018.)

Liikunta on tärkeää lasten kehityksessä sekä esimerkiksi ajatellen tulevaa koulunkäyntiä. Olisi ihanteellista, jos jo päiväkodin aikana pystyttäisiin herättämään lapsen liikunnallinen kiinnostus sekä kiinnostus erilaisia ulkoleikkejä kohtaan. Esimerkiksi huonon sään aikana tai lasten ollessa väsyneitä ulkoilua voidaan pitää epämiellyttävänä, eivätkä lapset ole tällöin motivoituneita menemään ulos. Tällaisen tilanteen sattuessa aikuisen rooli on suurempi kuin mitä voisi uskoa. Aikuisen olisi näytettävä mallia omalla toiminnallaan ja innostaa lapset ulkoilemaan huonollakin säällä.

5 Tutkimuksia ulkoilmapedagogiikasta

Raision kaupunki julkaisi vuonna 2018 selvityksen kaupungin ulkoilmapedagogiikasta. Selvityksen julkaisi työryhmä VARKE, joka työskentelee Raision kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Selvityksestä löytyy hyvin paljon kiinnostavaa tietoa nimenomaan koskien ulkoilmapedagogiikkaa. Siinä mainitaan heti alussa, että ulkoilmapedagogiikka on jäänyt taka-alle jo vuonna 2015. Julkaisusta

kiinnostavan tekee myös se, että julkaisu tuli samaan aikaan, kun uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, ja niissä kuten aiemmin mainittiin, puhutaan siitä, kuinka pedagogiikan on oltava kokopäiväistä eli myös ulkona tapahtuvaa. Julkaisussa on hyvin määritelty ulkoilmapedagogiikka. Sen mukaan ulkoilmapedagogiikka on opetusta, jota tapahtuu päiväkodin tai koulun seinien ulkopuolella. Julkaisu kertoo siitä, että kaikki opettaminen pystytään toteuttamaan ulkona ja myös oppimisen tavoitteet voidaan saavuttaa siellä. Kaikkien niiden varhaiskasvattajien, jotka pohtivat kuinka toteuttaa ja kenties kehittää ulkoilmailmapedagogiikkaa, olisi hyvä lukea tämä julkaisu. Kyseinen julkaisu on hyvin laaja näkemys ulkoilmapedagogiikasta, mutta samalla se on selkeä ja antaa hyviä ohjeita ja vinkkejä ulkoilmapedagogiikan toteuttamiselle. (Raisio kaupunki.)

Muut tutkimukset liittyivät vahvasti metsämörri-toimintaan, joka on omalla tavallaan yksi ulkoilmapedagogiikan muoto. Metsämörri-toiminnan hyödyntämiseen täytyy käydä oma koulutus, jotta toimintaa toteuttaa oikein metsämörri-periaatteiden mukaisesti. Anttonen (2019) kertoo omassa opinnäytetyössään tarkemmin metsämörri-toiminnasta, sen tavoitteista ja linkittymisestä varhaiskasvatussuunnitelmaan. Metsämörri-toiminnan toteuttamiseen tarvitaan erillinen varhaiskasvatuksen metsämörri-täydennyskoulutus. (Anttonen 2019, 16–17.)

Parikka-Nihti ja Suomela (2014) kuvasivat, että metsään mennään säällä kuin säällä ja tavoitteena on kehittää lapsen tietotaidollista tuntemusta luonnosta. Oppiminen tapahtuu leikin ja luovuuden kautta. (Rahm & Rintamäki 2019, 8.) Tästä julkaisusta on huomattavissa periaatteen olevan sama kuin päiväkodin tavallisessa ulkoilussa, ulos mennään joka säällä. Näin voidaan todeta, että yhteiset piirteet ulkoilmapedagogiikassa ovat leikki, ulkoilu ja tavoitteellisuus.

Polvisen (2012) julkaisussa tavoitteena on lisätä tuntemusta hyvinvoinnista ja liikunnan vaikutuksista. Julkaisu vahvistaa näkemystä siitä, että lapsen liikuntaa ja oppimista voidaan edistää luonnon ja lähiympäristön avulla. Julkaisu on toteutettu yhteistyössä Sitran kanssa. Sitralla on esimerkiksi hyvin tuttu Erätauko-menetelmä, joka perustuu dialogisuuteen, jossa on ennakkoon suunniteltu keskustelun sisältö. (Polvinen ym. 2012.) Erätauko-menetelmässä käytetään ohjaajan ennakkoon suunnittelemaa sisältöä rakentavalle sekä tasavertaiselle ja yhteistä

ymmärrystä lisäävälle keskustelulle (Erätauko.). Sitra edistää konseptin syntymistä, jonka ajatuksena on luonnon hyvinvointivaikutuksien hyödynnettävyys. Artikkelissa Konttinen (2012) Sitralta toteaa, että luonnossa tapahtuva oleskelu lisää stressin sietokykyä ja ajatukset ”kulkevat” paremmin. Luonto vaikuttaa myönteisesti myös lapsen mielikuvitukseen ja aloitteellisuuteen. Tätä havaintoa voisi Konttisen mukaan hyödyntää myös esimerkiksi kouluissa. Luonnossa olemisen hyödyistä on saatu näyttöä esimerkiksi metsäkouluista. (Sitra, Konttinen 2012.)

Polvinen (2012) toteaa luonnon olevan lapselle hyvin tärkeä toimintaympäristö, sillä julkaisun mukaan luonnosta vieraantuminen näkyy myös lapsen fyysisen kehityksen muutoksina. Vaikuttaako luonto ja sen puuttuminen todella näin vahvasti lapsen kehitykseen, vaikka yleisessä tiedossa on luonnon positiiviset vaikutukset kokonaisvaltaisen kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta. Lapsi, joka on ollut erilaisissa ympäristöissä, on tietoisempi näistä ympäristöistä kuin lapsi, jonka kasvuympäristö on ollut yksipuolinen. Luonnon myönteiset vaikutukset ovat tärkeitä myös ulkoilmapedagogiikkaa ajatellen ja näkyvät muun muassa lapsen kehon hallinnassa, motoristen taitojen harjoittelussa, ylivilkkauden oireiden lieventymisessä, itsetunnon vahvistumisessa ja palautumiskokemuksissa. (Polvinen ym. 2012, 13.)

Polvisten (2012) julkaisussa nousi esiin menetelmiä, kuten GC -vihreä palvelu, LK -luonnossa kotonaan menetelmä, KOTA-menetelmä eli seikkailukasvatus, sekä metsäesikoulu ja luontokoulu. GC -vihreä palveluita tarjoavat yritykset, joiden tarkoitus on edistää hyvinvointia ja hoivapalveluita luonnon avulla. LK menetelmä on lähtöisin Ruotsista, ja se on pedagoginen kasvatusmenetelmä, jonka tarkoituksena on käyttää lähiluontoa toimintaympäristönä, jonne tehdään retkiä esimerkiksi kerran viikossa. Toiminta muistuttaa metsämörri-toimintaa. Näitä toimintoja toteuttaa Suomen latu -yhdistys. KOTA-järjestö toteuttaa seikkailukasvatusta yhdessä sosiaali-, kasvatus- ja kuntoutusalan ammattilaisten kanssa. Näihin menetelmiin siis järjestetään koulutuksia, jotta menetelmiä voitaisiin toteuttaa eri päiväkodeissa. (Polvinen ym. 2012, 14–15, 23.)

Yhteistä kaikille näille menetelmille on se, että pedagogiikka tapahtuu luonnossa hyödyntäen metsää, lähiympäristöä, sekä luonnon anteja. Julkaisussa painote-

taan sitä, että luonto lisää hyvinvointia ja antaa hyviä valmiuksia lasten kehitykseen ja kasvuun. Myös lasten mielenterveys kohenee ja sosiaaliset taidot kehittyvät.

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Taipalsaaren kunnan Satulaiva-päiväkodin varhaiskasvattajien käsityksiä ulkoilmapedagogiikan asemasta uuden, yhdistyneen päiväkodin arjessa. Selvityksessä kartoitetaan varhaiskasvattajien ajatuksia, käsityksiä sekä asenteita ja keinoja ulkoilmapedagogiikkaan liittyen. Tavoitteena on selvittää käsityksiä ulkoilmapedagogiikasta päiväkodissa, sillä uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu päiväkodin arjen olevan kokopäiväistä pedagogiikkaa. Tällöin tulisi kiinnittää huomiota kokopäiväisen pedagogiikan toteutumiseen arjessa. Selvityksessä kartoitetaan samalla ulkoilmapedagogiikan toteutumista kokopäiväpedagogisuuden näkökulmasta. (Varhaiskasvatussuunnitelma pähkinänkuoressa.)

Selvityksemme tutkimuskysymykset, joihin haettiin vastauksia, liittyivät varhaiskasvattajien näkemyksiin sekä ulkoilmapedagogiikan kehittämiseen tulevaisuudessa. Tutkimuskysymyksillä selvitettiin kokonaiskuvaa varhaiskasvattajien näkemyksistä ja mahdollisista kehittämisen kohteista sekä tavoista:

1. Miten varhaiskasvattaja näkee ulkoilmapedagogiikan?
2. Mikä on ulkoilmapedagogiikan merkitys varhaiskasvattajien mielestä päiväkodin arjessa?
3. Kuinka ulkoilmapedagogiikkaa voisi kehittää?

Lisäksi opinnäytetyön tarkoituksena on avata keskustelua ulkoilmapedagogiikan kehittämisestä sekä mahdollisesti tulevaisuudessa tarjota uusi aihe esimerkiksi toiminnalliselle opinnäytetyölle. Taipalsaaren kunnan yhdistyneiden päiväkotien johtajisto näkee ulkoilmapedagogiikan aseman kehittämisen arvoisena. Tavoitteena oli myös tuottaa Satulaivan päiväkodin väelle sellaista materiaalia, jota he voivat käyttää ulkoilmapedagogiikan mahdolliseen kehittämiseen tulevaisuudessa.

6.1 Aineiston käsittely

Selvityksen toteuttamisessa käytettiin kvalitatiivista eli laadullista menetelmää, jonka avulla pyritään ymmärtämään tieteellisen tutkimuksen laatua, ei siis määrää, sekä ominaisuuksia ja merkitystä ihmiskunnalle. Kvalitatiivinen tutkimus tulkitsee tilastoja, numeroita ja sen avulla voidaan kuvailla kohdetta. (Laadullinen tutkimus. 2015.) Tähän selvitykseen kvalitatiivinen suoritustapa sopii parhaiten, sillä teemme selvitystä pienestä vastaajamäärästä. Kvalitatiivisuuden mukaisesti emme laatineet hypoteesia eli ennako-oletusta kyselymme vastauksista.

Toteutustapana oli Webropol-kysely Taipalsaaren kunnan päiväkodin työntekijöille. Kyselyssä oli monivalintakysymys sekä kuusi avointa kysymystä, joihin he saivat itse omin sanoin vastata. Kyselyyn johtava linkki lähetettiin johtajalle, joka jakoi linkin kaikille päiväkodin työntekijöille. Työntekijät vastasivat kysymyksiin ja Webropolin automaattitallennuksen avulla saimme vastaukset ja pääsimme analysoimaan niitä. Kyselymme ohjeistuksessa kuvasimme ulkoilmapedagogiikkaa näin: *Toivomme teidän vastaavan kyselymme koskien ulkoilmapedagogiikkaa eli ”pihapedagogiikkaa”, jolla tarkoitamme pedagogista ja tarkoituksenmukaista sekä tavoitteellista toimintaa, joka tapahtuu ulkoiluajan aikana. Kyselymme kysymykset ovat avoimia kysymyksiä.* Mahdollisia riskejä kyselyyn liittyen voi olla tekninen tietovuoto tai vastausten häviäminen teknisen vian takia. Pyrkimyksenä oli varmistaa anonymiteetin säilyminen koko prosessin ajan alusta loppuun saakka.

Vastausten ja ensimmäisten tiedonhankintojen jälkeen alkoi vastausten analysointi. Koska kyselyssä oli avoimia kysymyksiä, vastaukset luokiteltiin teemoittain laadullisen menetelmän mukaisesti. Vaikka vastaajat olivat pääasiallisesti ammattilaisia, ammatillisten termien käyttöä vältettiin, sillä vastaajien joukossa saattoi olla työntekijöitä, jotka eivät olleet perehtyneet ammattisanastoon.

Aineiston käsittelyvaiheessa olisi tyhjät vastaukset poistettu, mikäli sellaisia olisi ollut. Samankaltaiset vastaukset luokiteltiin teemoittain. Tämän jälkeen vastausaineisto järjestettiin, koottiin ja litteroitiin sekä kirjoitettiin puhtaaksi teema-alueiden mukaisesti. Aineiston analyysissä käytössä oli ymmärrykseen pyrkivä laadullinen analyysi sekä päätelmien tekeminen. Selvityksessä sovellettiin laadullista

menetelmää siten, että pyrittiin ymmärtämään ulkoilmapedagogiikan merkitystä. Menetelmänä oli laadullinen analyysi. (Metodina kyselytutkimus 2008.)

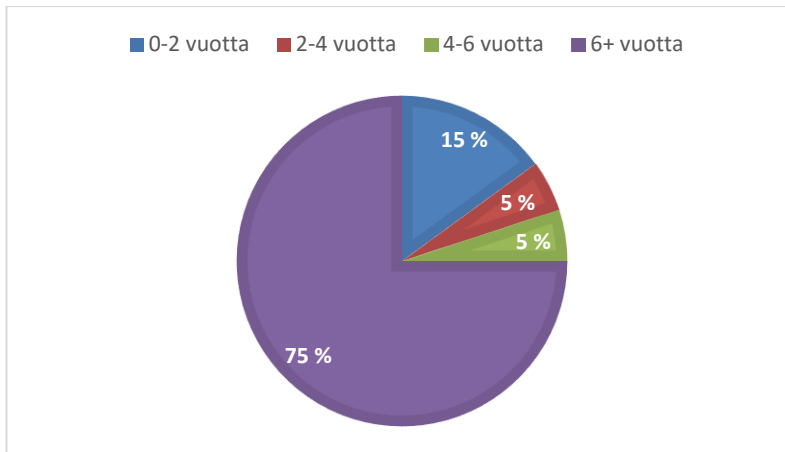
6.2 Kyselyn tulokset

Toteutimme kyselyn Taipalsaaren kunnan Satulaivan päiväkodille kahden viikon aikana 23.1. – 6.2.2020. Pyrimme siihen, että tässä opinnäytetyössä esitetyt tulokset ovat puolueettomat ja tarkat. Kysely oli sähköisessä muodossa ja sisälsi avoimia kysymyksiä sekä yhden monivalintakysymyksen, joka koski työkokemuksista. Saimme kyselyymme vain 14 vastausta, joka on varsin vähäinen määrä päiväkodin työntekijämäärään nähden. Saatujen vastausten vähyyden takia toteutimme kyselyn uudelleen ajalla 9.3. – 22.3.2020. Uusintakyselyssä saimme kuusi uutta vastausta. Kaiken kaikkiaan päiväkodin noin 30 työntekijästä kyselyymme vastasi 20 henkilöä. Ennen toteutusta kysely rajattiin koskemaan kaikkia ainoastaan pedagogisesti lasten kanssa työskenteleviä aikuisia. Päiväkodin henkilöstöstä kyselyn ulkopuolelle jäivät siis muun muassa siivoajat ja keittiöhenkilökunta.

Vastaaajien taustatiedot

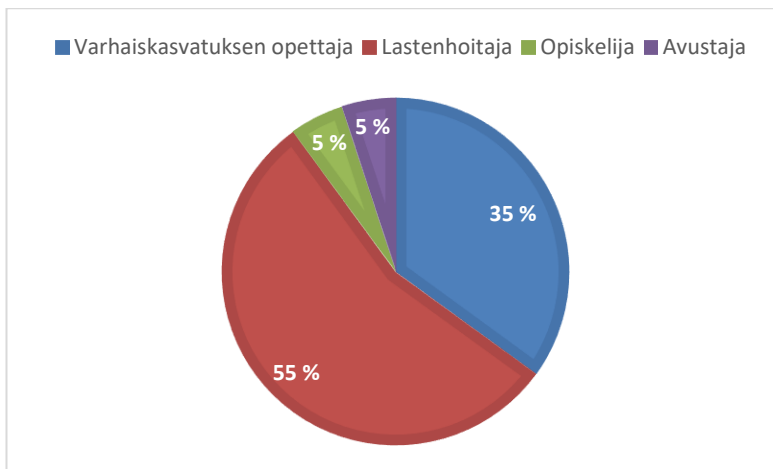
Kyselyn alussa tiedustelimme vastaaajien taustatietoja, joita olivat työnkuva ja työkokemuksen kesto. Mielestämme nämä tiedot olivat hyvin oleellisia, jotta saataisiin laajempi kuva vastaaajista ja heidän sen hetkisistä työtehtävistään. Päiväkodin kaikkien työntekijöiden työkokemuksen ja koulutuksen kokonaiskuvan hahmottaminen on tärkeää johtopäätöksiä tehdessä. Muita taustatietoja emme kysyneet, sillä kyselymme oli nimetön. Tähtäsimme anonymiteetillä siihen, että jokaisen vastaajan tietosuoja ja nimettömyys säilyisi.

Kyselyymme vastanneiden työkokemuksen jakauma näkyy alla olevasta kuvajasta (Kuvaja 1). Suurin osa työntekijöistä on työskennellyt varhaiskasvatuksessa enemmän kuin kuusi työvuotta. Toiseksi suurin joukko vastaaajista on vasta aloittanut työuransa varhaiskasvatuksessa tai työskennellyt alle kaksi työvuotta. Kahdesta neljään vuotta työskennelleitä työntekijöitä oli yksi. Yli neljän, mutta alle kuuden vuoden työkokemuksen omaavia työntekijöitä oli kyselymme yksi.

Kuvaaja 1. Molempien kyselyiden työajan vastausten prosentuaalinen määrä

Kyselyiden yhteismäärällinen tulos työtehtäväjakauman suhteen näyttöytyi lastenhoitajapainotteisena, sillä heitä oli yli puolet eli 11. Varhaiskasvatuksen opettajia oli seitsemän kappaletta. Kyselyymme vastaajien vähemmistö koostui sekä opiskelijoista että avustajista, joita molempia oli vain yksi. Vastauksista ei kuitenkaan käynyt ilmi, mitä päiväkodissa oleva opiskelija opiskelee.

Kuvaaja 2. Molempien kyselyiden työntekijöiden määrä ja työtehtävät prosentuaalisesti.

Työkuvan jakaumasta nähdään, että ammatillisesti päteviä tai työn kelpoisuusehdot täyttäviä varhaiskasvattajia on enemmistö (Kuvaaja 2).

Kysymämme taustatietokysymykset olivat kyselymme kannalta tärkeitä, jotta saimme tietoa siitä, minkälaisella koulutusjakaumalla ja miten kauan työntekijät ovat työskennelleet päiväkodissa. Työkokemus voi vaikuttaa näkemyksiin.

Miten varhaiskasvattaja näkee ulkoilmapedagogiikan?

Taustatietojen jälkeisellä kysymyksellä halusimme selvittää, minkälainen käsitys työntekijöillä on ulkoilmapedagogiikasta käsitteenä.

Kysyessämme Satulaivan työntekijöiltä heidän näkemystään siitä, mitä ulkoilmapedagogiikka on, vastaukset, joita saimme, olivat hyvin samankaltaisia, elleivät täysin samoja. Eriäviä mielipiteitä joukkoon kuitenkin mahtui. Huomasimme että enemmistö ajattelee ulkoilmapedagogiikan olevan *ulkona tapahtuvaa oppimista ja luonnon tutkimista*. Toiseksi suurin joukko vastaajista määritteli *pihapedagogiikkaan kuuluvan erilaisia leikkejä, virikkeitä, leluja, ja aikuisten ohjaamaa toimintaa*. Yksi vastauksista kertoi ulkoilmapedagogiikan olevan *ulkoilua aikuisen kanssa*.

Mikä on ulkoilmapedagogiikan merkitys varhaiskasvattajien mielestä päiväkodin arjessa?

Selvityksessä kysyimme työntekijöiden mielipidettä ulkoilmapedagogiikan merkityksestä, johon kaikki vastasivat merkityksen olevan suuri, sekä mainitsivat lapsen saavan hyötyä ulkoilmapedagogiikasta. Toisen kyselyn vastauksista ilmeni uusia näkökulmia. Niitä olivat kaveritaitojen kehittäminen, ilmiöpohjainen oppiminen ja erilaiset pedagogiset menetelmät. Vastaukset kuitenkin painottuivat joko siihen, että toiminta on tavoitteellista ja pedagogista tai siihen että oppiminen tapahtuu leikin kautta. Vastauksista ilmeni vahvasti ulkoilmapedagogiikan suuri merkitys arjessa.

Viidentenä kysymyksenä kysyimme suhtautumisen mahdollisesta muutoksesta ulkoilmapedagogiikkaa kohtaan ajan kuluessa. Halusimme heidän myös kertoa, millä tavoin heidän ajatuksensa mahdollisesti ovat muuttuneet. Kysymykseen suurin osa vastasi, ettei heidän ajatuksensa ole muuttuneet ulkoilmapedagogiikkaa kohtaan. Loput vastaajat ilmaisivat ajatusten muuttuneen positiivisempaan suuntaan sekä ajan tuoneen lisää ymmärrystä ulkoilmapedagogiikan merkityksestä.

Toisen kyselyn vastaukset ajatuksista jakautuivat puoliksi. Kaksi kasvattajaa vastasi, ettei heidän ajatuksensa ole muuttuneet ja kolme kasvattajaa vastasi, että

ajatukset ovat muuttuneet parempaan päin – he ovat siis ymmärtäneet ulkoilmapedagogiikan perimmäisen merkityksen.

Kuinka ulkoilmapedagogiikkaa voisi kehittää?

Ulkoilmapedagogiikan hyödyntämisen kysymyksellä halusimme saada selvyyden ulkoilmapedagogiikan sekä sen eri ulottuvuuksien käytöstä. Vastaukset olivat yksimielisiä hyödyntämisestä. He tekevät retkiä lähimetsään sekä pelaavat erilaisia sääntöleikkejä lasten kanssa päiväkodin pihalla.

Seuraava vastaus kokoaa yhteen kaikki vastaukset: *Viikoittain teemme metsäretkiä. Olemme mahdollisimman paljon myös lähiympäristössä, liikkumassa, retkeilemässä, leikkipuistossa, urheilemassa kentällä tai lammella, sekä käymme kirjastossa ja kierrätysretkillä. Metsäretkillä toteutamme metsämörri-toimintaa. Päiväkodin pihalla liikutaan monipuolisesti, hyödynnetään pelikenttää. Opettellemme ulkoleikkejä ja osallistumme maanantaisin superohjaajien liikuntahetkiin.*

Viimeisellä kysymyksellä halusimme kartoittaa työntekijöiden kokemaa tarvetta ulkoilmapedagogiikan kehittämiseksi. Pyysimme heitä myös kertomaan keinoja, joilla ulkoilmapedagogiikkaa voisi kehittää työntekijöiden toiminnan kautta. Kysymys oli siis aseteltu muotoon, ”*Koetko tarvetta ulkoilmapedagogiikan kehittämiseksi? Jos kyllä, miten?*”.

Vastaukset olivat kehityksen suhteen hyvin ääripäiden mukaisia. Viisi Satulaivan työntekijää ottaisi kehittämisideoita mielellään vastaan. Yksi työntekijä oli vahvasti sitä mieltä, ettei heidän ulkoilmapedagogiikkaansa tarvitsisi kehittää lainkaan. Yksi vastaus oli, että sitä on jo kehitetty. Monia kiinnostaisi se, miten sitä toteutetaan eri ikäisten lasten kanssa. Koemme kuitenkin tähänkin pätevän saman asian kuin esimerkiksi ammattilaisuuteen ja valmiuteen.

Ensimmäisen kyselyn aikana kasvattajien ajatukset kehittämiskohteista jakautuvat seuraavalla lailla. Uusia ideoita mietti viisi kasvattajaa, kaksi kasvattajaa pohti tarvitsevansa enemmän tietoa siitä, miten ulkoilmapedagogiikkaa voi toteuttaa eri ikäisten lasten kanssa, yksi kasvattaja näki kehityksen kohteena aikuisten aktiivisuuden ja kaksi kasvattajaa oli sitä mieltä, ettei ulkoilmapedagogiikkaa tarvitse kehittää mitenkään.

Myöhemmän kyselyn vastuksissa tuli esiin uusia näkökulmia, joiden mukaan ulkoilmapedagogiikkaa voisi kehittää työntekijöiden kouluttamisella tai asiaan liittyvää materiaalia olisi hankittava lisää ja koko henkilöstön sitoutuminen on tärkeää.

6.3 Luotettavuustarkastelu

Analysoidessamme vastauksia huomasimme muun muassa kaksi täysin identtistä vastausta. Pohdimme tuolloin tulosten luotettavuutta ja identtisuuden johtaneita syitä. Voisiko syynä tähän olla se, että vastaaja on varmistaakseen vastausten perille tulemisen painanut kahteen kertaan lähetä-painiketta? Avoimissa kysymyksissä on vaarana se, etteivät vastaajat vastaa rehellisesti tai kattavasti, jolloin myös kärsii kyselyn luotettavuus.

Vastausten lyhyteen voi olla syynä kysymysten rakenne. Avoimiin kysymyksiin vastaaminen vie aikaa, ja vastausta on pohdittava enemmän kuin monivalintakysymyksiin vastaamisessa. Koska Satulaiva-päiväkodin työntekijöillä oli tapahtunut suuri muutos, päiväkotien yhdistyminen, avoimet kysymykset eivät ehkä houkutteleet heitä aktiiviseen vastaamiseen ja oletettavastikin tästä syystä jouduimme ensimmäisen kyselyn vastausmäärän takia toteuttamaan kyselyn toiseen kertaan.

Myös työntekijöiden mieliala ja mielenkiinto vastaushetkellä saattoivat vaikuttaa vastauksiin ja niiden määrään, sekä sisältöön. Kyselyssämme olemme pyrkineet kuitenkin siihen, että kysymykset ovat neutraaleja, eivätkä vaikuta tunnetasolla tai ole vastausten luonteen suhteen johdattelevia.

7 Johtopäätökset

Työn tarkoituksena on vastata alussa asetettuihin kolmeen tutkimuskysymyseen, jotka olivat: Miten varhaiskasvattaja näkee ulkoilmapedagogiikan, mikä on ulkoilmapedagogiikan merkitys varhaiskasvattajien mielestä päiväkodin arjessa sekä kuinka ulkoilmapedagogiikkaa voisi kehittää? Kyselyn tuloksia analysoidessa voidaan tulla siihen johtopäätökseen, että Satulaivan päiväkodin työntekijät ovat kokeneita työntekijöitä ja näkevät ulkoilmapedagogiikan tärkeänä

sekä toteuttavat sitä aktiivisesti erilaisten retkien ja ulkoilun muodossa. Myös ulkoilmapedagogiikan merkitys on heille tärkeää. Työntekijät kuitenkin kaipaivat lisäinformaatiota aiheesta ja mahdollisesti myös ulkoilmapedagogiikkaan suuntaavia koulutuksia, jotta pedagogiikkaa voitaisiin toteuttaa kokopäiväisesti ja uusilla menetelmillä. Vaikka voisi tuntua, että työntekijät vain seisovat ulkona samalla kun lapset touhuavat omiaan, he kuitenkin valvovat leikkien turvallisuutta. Tämä ilmiö näkyy myös muissa tutkimuksissa, esimerkiksi Mantsisen pro-gradu tutkielmassa, jossa kerrotaan aikuisten aktiivisuudesta ulkoiluhetkien aikana (Mantsinen 2010, 64.).

Valitessamme opinnäytetyön aihetta päädyimme ulkoilmapedagogiikkaan sen vuoksi, että aihe on ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Lisäksi se oli Satulaivapäiväkodin johdolta tullut ehdotus. Prosessin aikana, oli todella haasteellista löytää samankaltaisia tutkimuksia, ja aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Ulkoilmapedagogiikkaa on tutkittu todella vähän lähinnä metsämörri-toiminnan ja muiden menetelmien kautta. Löysimme pari tutkimusta ja tämän jälkeen päädyimme tutkimaan asiaa esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden, ulkoilusuosittelun, kokopäiväpedagogiikan, metsämörri-toiminnan ja muiden menetelmien kautta, jotka tukevat ulkoilua ja pedagogiikkaa.

Toinen haasteemme oli kyselyn vastausten vähäisyys. Saimme ensivaikutelmaksi sen, etteivät kaikki työntekijät vastanneet kyselyyn. Mahdollisesti vastausten vähyyteen vaikutti myös suuri muutos, joka tapahtui Satulaivassa, päiväkotien yhdistyminen, eikä työntekijöillä ollut suurta motivaatiota kyselyn vastaamiseen. Päädyimme siihen, että toteutamme kyselyn toisen kerran, jolloin mukaan pääsisivät myös ne kasvattajat, jotka eivät olleet vastanneet. Uuteen kyselyyn tuli kuusi uutta vastausta.

Tärkeä taustakysymys oli työnkuva. Ensimmäisen kyselyn mukaan varhaiskasvatuksen opettajia Satulaivan päiväkodissa on viisi, lastenhoitajia seitsemän, avustajia ja opiskelijoita paikalla oli molempia yksi. Toisen kyselyn jälkeen selvitimme, että kokonaisuudessaan varhaiskasvatuksen opettajia on seitsemän, lastenhoitajia 11, opiskelijoiden ja avustajien määrä jää samaksi. Tästä voimme vetää selkeän johtopäätöksen. Yhdistymisen jälkeen Satulaivan päiväkodin työntekijät ovat pääosin kokeneita varhaiskasvattajia.

Kyselyn kysymykseen ”Mitä ulkoilmapedagogiikka (”pihapedagogiikka”) on mielestäsi?” odotimme vastauksiin tulevan mahdollisesti ehdotuksia, että ulkoilu olisi aikuisten valvonnassa olevaa vapaa-aikaa. Ensimmäisessä kyselyssä näin ei kuitenkaan tapahtunut. Tämä voisi kertoa siitä, että Satulaivan päiväkodissa toimiva kokopäiväpedagogiikka toimii hyvin ja heillä on jatkuvaa tavoitteellista toimintaa. Toisaalta pystymmekö olemaan varmoja vastausten luotettavuudesta? Myös tämän takia ajattelimme tehdä kyselyn toiseen kertaan, mikä mielestämme kannatti. Vastauksissa oli nimenomaan kaipaamamme valvonnassa olevaa vapaa-aikaa. Monet kasvattajat kuvasivat sitä näin: *Rohkaistaan ja kannustetaan lapsia liikkumaan ulkona*. Tämä kysymys on myös meidän ensimmäinen tutkimuskysymyksemme, mihin haimme varhaiskasvattajien näkemyksiä. Voimme siis tehdä johtopäätöksen, että varhaiskasvattajat näkevät ulkoilmapedagogiikan aikana, jolloin lapsia saataisiin enemmän liikkumaan ja leikkimään. Mielestämme saimme siis vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Ensimmäisen kyselyn ensimmäiseen avoimeen kysymykseen: ”Ovatko ajatukseti muuttuneet ulkoilmapedagogiikkaa kohtaan ajan kuluessa? Millä tavoin?” Satulaivan työntekijät vastasivat tasapuolisesti. Enemmistö oli sitä mieltä, etteivät heidän ajatuksensa ole muuttuneet, kun taas toiset olivat pohdiskelleet asiaa ja ulkoilmapedagogiikka oli saanut suuremman merkityksen. Meitä ihmetytti se, että vastauksia oli vain 13, yksi puuttui, ja toiseksi myös se, että kaksi vastausta oli täysin identtisiä. Tämä toistuu myös toisen kysymyksen kohdalla, mikä sai meidät kyseenalaistamaan kyselymme luotettavuutta. Toisen kyselyn aikana kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, etteivät ajatukset ole muuttuneet lainkaan, kun taas kolme kertoi siitä, että heidän ymmärryksensä asiaa kohtaan on lisääntynyt. Yksi jätti vastaamatta kysymykseen. Nämä vastaukset vastaavat meidän toiseen tutkimuskysymykseen, jossa kysyttiin ulkoilmapedagogiikan merkityksestä. Vastaajat olivat sitä mieltä, että ulkoilmapedagogiikalla on suuri merkitys. Saimme esimerkiksi vastaukseksi, *tekee lapselle hyvää*, mutta jäimme miettimään miten? Mahdollisesti kysymys olisi pitänyt muotoilla toisella tavalla, jotta olisimme saaneet konkreettisia vastauksia.

Ammattilaisen valmistuessa koulusta alkaa vasta asioiden opettelu ja asioiden syventäminen. Voidaan siis sanoa, että ammattilainen ei ole koskaan valmis,

vaan aina on uutta opeteltavaa tai vähintäänkin kehitettävää. Varsinkin toisen kyselyn aikana vahvasti painottui se, että työntekijät kaipaivat lisää koulutusta siihen, miten voisi toteuttaa ulkoilmapedagogiikkaa ja tarvitsisivat myös lisäinformaatiota siitä, minkälaisia menetelmiä on.

Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli ulkoilmapedagogiikan kehittäminen, johon saimme vastukseksi sen, että kehitysideoita otettaisiin mielellään vastaan. Tuli myös vastauksia, joissa varhaiskasvattajat ehdottivat esimerkiksi aikuisten aktiivisuuden lisäämistä, sekä kaipaivat lisää tietoa ulkoilmapedagogiikasta. Tähän tutkimuskysymykseen saimme siis näkemyksiä ja toivomuksia. Tarkoituksemme on tehdä tämän opinnäytetyön avulla tilanne näkyväksi, jotta tämän jälkeen Satulaivan henkilöstö voisi tehdä linjauksia ja toimenpidesopimuksia.

8 Pohdinta

Opinnäytetyömme prosessi toteutui pääosin suunnitelman mukaisesti. Prosessin aikana toisen elämässä tapahtui henkilökohtainen muutos, joka vaikutti opinnäytetyön kirjoittamisen toteuttamiseen. Yhdessä tehdyn kirjallisuushaun jälkeen kaikki tapaamiset tapahtuivat verkossa. Tämän lisäksi meillä oli suunniteltu toteutettavaksi Webropol-kysely, mikä myös osaltaan mahdollisti etätöön. Myös Covid-19-pandemia vaikutti siihen, että teimme työn kokonaan etätöönä. Jouduimme peruttamaan kaikki tapaamiset, jotka olimme sopineet.

Olimme aina yhteydessä toisiimme, jos päätimme tehdä lisäyksiä työhömmee, tai mikäli meillä oli kysyttävää toisiltamme etenemisen suhteen. Teimme viikon välein tilannepäivityksen ja sovimme työnjaosta. Saatuaamme vastaukset, analysoimme niitä yhdessä videopuheluiden avulla. Meillä kummallakin on omat vahvuudet, joita hyödynsimme tässä työssä, ja tämän ansiosta olemme toinen toisiamme täydentävä työpari.

Aiemmin tehtyjä tutkimuksia oli hyvin haastavaa löytää, mistä voimme tehdä suoran johtopäätöksen, ettei ulkoilmapedagogiikkaa juurikaan ole tutkittu. Varsinaisesti itse ulkoilmapedagogiikasta ei löytynyt kuin yksi tutkimus, mutta sen eriosista löytyi ja myös eri menetelmistä, joita voi hyödyntää. Löysimme lukuisia pro

gradu -tutkielmia sekä amk- että yamk-opinnäytetöitä, joita on tehty muun muassa lapsen oppimisesta metsässä.

Kun olemme olleet päiväkodeissa harjoitteluissa, työelämälähtöistä projektia tekemässä tai töissä, olemme kokeneet, että työntekijät seisoskelevat ulkona passiivisesti keskenään enemmän kuin esimerkiksi sisätiloissa toteutettavan pedagogiikan yhteydessä. Metsäretket ovat tuttuja jo omista päiväkotiajoista, ja muistisamme on metsän houkuttelevuus ja lumoavuus. Olemme kirjallisuuden kanssa samaa mieltä siitä, että lähimetsiä olisi käytettävä vaihtoehtona ulkoiluun ja ulkoilmapedagogiikan toteuttamiseen. Havaintomme mukaan lapset suorastaan rakastavat metsää, ja metsä tarjoaakin heidän mielikuvitukselleen mahdollisuuden päästä valloilleen esimerkiksi erilaisten leikkien muodossa. Mahdollisesti jos tuollaisia metsäretkiä lisättäisiin ja nimenomaan toteutettaisiin tavoitteellista toimintaa, olisi tämä lapsille mielekästä. Meneekö tämä ohi siitä tavoitteellisesta toiminnasta päiväkodin lähiympäristössä vai onko tämä kuitenkin osa sitä? Kyselystämme kävi ilmi Satulaivan käyttävän aktiivisesti lähiympäristöä ja metsää omassa ulkoilmapedagogiikassaan, mikä on hyvin positiivista ja edesauttaa pedagogiikan toteutumista ulkona. Taipalsaaren kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa on mainittu, että Satulaivassa toteutetaan toimintakauden aikana vähintään yksi pedagoginen projekti, joka vahvistaa tutkivaa asennetta. Voisivatko tällaiset projektit toteuttaa esimerkiksi ulkona, mikä edistäisi päiväkodin ulkoilmapedagogiikkaa?

Toisen meistä tehdessä pedagogista harjoittelua päiväkodissa, kysyi hän ulkoilun aikana ohjaajaltaan mielipidettä asiaan eli siihen kannattaako lapsille antaa tilaa vapaalle leikille. Ohjaaja oli kertonut, että mieluummin pihalla annetaan lasten leikkiä vapaasti, sillä lapsilla on muutenkin paljon pedagogiikkaa. Lapselle tarjotaan mahdollisuuksien mukaan erilaisia oppimisympäristöjä sekä kokonaisvaltaisesti aktivoivia virikkeitä. Kiinnostavaa olisi ollut jatkaa keskustelua ja kysyä ohjaajalta, miten hän näkee pedagogisen toiminnan.

Päiväkotien ja etenkin työntekijöiden yhtenäiset selkeät toimintalinjat ja -tavat ovat koko päiväkotiyhteisön kannalta tärkeitä, sillä tällöin jokaisen varhaiskasvattajan on helpompi työskennellä ja noudattaa toimintatapoja. Mikäli kasvatushenkilöstön parissa ilmenee suuria näkemyksellisiä eroja, voidaan yrittää yhtenäistää

näkemyksiä esimerkiksi avoimella keskustelulla ja erilaisilla lisäkoulutuksilla. Tällöin arki on selvempää myös lapsille ja kaikki tietävät mitä odottaa ilman suuria toimintatapoihin liittyviä yllätyksiä. Kyselymme tuloksia analysoidessamme huomasimme Satulaivan päiväkodin ulkoilmapedagogiikan toiminta- ja toteuttamislinjojen olevan hyvin henkilöstä riippuvia, joten koemme tarpeelliseksi yhtenäistää näitä ajatus- ja toimintamalleja sekä -linjoja. Yhteinen ymmärrys ulkoilmapedagogiikasta auttaisi työntekijöitä mahdollisesti toiminnan kehittämisessä.

Selvityksestä käy ilmi, että yhdistyneet päiväkodit hyötyisivät ulkoilmapedagogiikkaan suuntaavasta lisä- ja ohjaajakoulutuksesta. Esimerkkinä tällaisesta koulutuksesta voisi toimia Suomen Ladun metsämörri-koulutus. Vastauksista kävi ilmi ainakin yhden työntekijän omaavan metsämörri-koulutuksen, mutta ei kaikkien. Kyseisen koulutuksen tavoitteena on lisätä metsämörri-kouluttautuneen ohjaajan taitoa innostaa lapsia olemaan luonnossa leikkimässä, liikkumassa sekä samalla tutkimassa ja ihmettelemässä. Metsämörri-toiminnan tavoitteena on päiväkotiarkeen kuuluva ilo sekä erilaisten hyvien kokemusten luominen ja tarjoaminen lapsille. Tavoitteisiin kuuluva päiväkotiarjen kiireen vastakohta kiireettömyys tuodaan toiminnassa esille. (Suomen latu.)

Analysoidessa kyselyn vastauksia pohdimme, että toteutetaanko ulkoilmapedagogiikkaa Satulaivassa vain retkien muodossa? Onneksemme vastauksista löytyi kuitenkin sääntöleikkeihin ja muuhun pihalla tapahtuvaan toimintaan viittavia vastauksia. Päiväkodin peda.net-sivuston mukaan Satulaiva toteuttaa myös superohjaajien tuokioita, jotka liikuttavat vuorohoidon 2–5-vuotiaita ja vadelmataloryhmän 3–5-vuotiaita lapsia ulkona klo 15. Lisäksi Satulaivan peda.net-sivuilta löytyi mainintaa myös metsämörri-toiminnasta ja toiminnan kuvauksista näkyi, että Satulaiva toteuttaa aktiivista toimintaa ulkona. Toiminnan kuvauksissa kerrottiin mm. retkistä lähimetsään, jään ja lumen tutkimisesta pihalla, lammen ympäri retkestä ja muusta aktiivisesta päiväkodin toiminnasta ulkona. (Taipalsaari, Toimintaa 2018–2019.)

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä ulkoilmapedagogiikasta, eikä antaa suoria kehitysideoita vaan pohdinnan aiheita pohjaksi yhteiselle keskustelulle. Seuraavana opinnäytetyönä voisikin olla Satulaivan

päiväkodin ulkoilmapedagogiikan kehittäminen. Luulemme, että tämän opinnäytetyön pohjalta voisi syntyä uusi, mahdollisesti jopa toiminnallinen opinnäytetyö, jossa olisi mukana ulkoilmapedagogiikkaan kuuluvia ideoita. Opinnäytetyön kirjoittamisen myötä vastaamme tuli pihasuunnittelu ja sen merkitys varhaiskasvatuksessa. Pihasuunnittelusta ja sen toteutuksesta voisi yhtä lailla olla seuraavaksi opinnäytetyön aiheeksi toteutettavaksi Satulaivan päiväkodissa.

Vaikka varhaiskasvatuksen pedagogiikka onkin kokonaisvaltaista, kasvattajat haluavat säilyttää lasten mahdollisuuden vapaaseen leikkiin ja ajanviettoon. Tällöin lasten aivot toiminta rauhoittuu tavoitteellisen oppimisen näkökulmasta ja lapsi voi tällöin keskittyä muuhunkin kuin vain oppimiseen. Pohdimme vapaan leikin aikaa, joka on lapselle tärkeää. Mikäli lapset joutuvat koko ajan työskentelemään pedagogiikan näkökulmasta katsottuna tavoitteellisesti, ei aikaa välttämättä jää mielikuvituksen tuottamiin leikkeihin tai esimerkiksi perinneleikkeihin, jotka ovat myös tärkeitä lapsen kehitykselle. Toisaalta taas, pedagoginen toiminta voi tapahtua leikin kautta ja olla lapselle hyvin huomaamatonta, esimerkiksi leikin tietoisempi tuominen arkeen aikuisen toiminnan kautta. Tällaista toimintaa voi olla pihavastaavan valinta, joka vuorollaan suunnittelee lapsille pihaleikkejä. Olemme myös huomanneet tällaista toimintaa ja sitä löytyy meidän omista kokemuksistamme. Harjoittelussa toinen huomasi lapsille luodun ”leikkikaupan”, josta lapsi pystyi valitsemaan itselleen mieluisan leikin, ja leikkiä sitä koko ulkoilujan. Leikit tähän kauppaan oli siis etukäteen suunniteltu ja varhaiskasvattajien pedagogisella näkökulmalla valittuja. Näin varhaiskasvattaja loi eräänlaisen ympäristön ulkoilmapedagogiikkaa varten.

Opinnäytetyö antoi meille haasteista huolimatta mahdollisuuden tutkia ulkoilmapedagogiikan merkitystä eri näkökulmista. Jos ajattelemme näin jälkikäteen mitä olisimme tehneet toisin, niin mieleen tulevat tutkimusmenetelmän valinta sekä käyttämämme avointen kysymysten muotoilu. Pohtiessamme avoimia kysymyksiä näin jälkikäteen, olisimme muotoilleet ne toisella tavalla, jotta olisimme saaneet konkreettisia vastauksia, tai enemmän monivalintakysymyksiä, jotka olisivat saaneet kiinnostumaan enemmän. Analysoidessa vastauksia ja lukiessa teoriaa, esille tuli vahvasti erilaiset menetelmät metsässä ja lähiympäristössä. Lisäksi

saimme ymmärryksen siitä, että ulkoilmapedagogiikka on vielä tuore aihe Suomessa ja siitä on tehty vähän tutkimuksia, mutta varhaiskasvattajat ovat siitä tietoisia ja haluaisivat aiheesta lisää tietoa.

Jatkotutkimusaiheena olisi mielestämme mielenkiintoista kehittää näitä ulkoilmapedagogiikan menetelmiä ja mahdollisesti toteuttaa jokin toiminnallinen opinnäytetyö. Aihe on hyvin laaja, ja kuten mainitsimme aiemmin, siihen on paljon erilaisia näkökulmia. Opinnäytetyön prosessi oli opettavainen ja olemme nyt askeleen lähempänä meidän ammatillisuuttamme. Prosessin aikana opimme muun muassa kärsivällisyyttä. Suurin oppimme oli se, ettei mitään pidä olettaa päiväkotiympäristössä eikä tehdä hätäisiä johtopäätöksiä. Opinnäytetyöprosessi opetti meissä luovuutta ja ratkaisukeskeisyyttä. Osaamme olla nyt kriittisempiä asioita kohtaan sekä lisäksi meidän työotteemme on muuttunut tämän opinnäytetyöprosessin ansiosta tutkivammaksi. Ajattelutapamme muuttui punnitsevaksi ja perusteluja etsiväksi. Suuret kiitokset Satulaivan päiväkodin väelle heidän yhteistyöstänsä!

Lähteet

Aarnio, K. Autio, S. & Hiltunen, V. 2012. Skeema 2. Helsinki.

Aarnio, K. Autio, S. Hiltunen, V. Nieminen, J. & Suomalainen, S. 2013. Skeema 1. Helsinki.

Anttonen, A. 2019 Metsämörri-toiminnan hyödyntäminen varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueilla. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/168032/Opinnäytetyö_Aнна_Anttonen.pdf?sequence=2&isAllowed=y
Luettu 22.04.2020

Cohen, D. 2020. Child Mind Institute. Why Kids Need to Spend Time in Nature. <https://childmind.org/article/why-kids-need-to-spend-time-in-nature/> Luettu 11.5.2020

Finne, J. 2017. Liikkuva lapsi, terveempi aikuinen. Helsinki: Fitra

Erätauko. Mikä erätauko? <https://www.eratauko.fi/mika-eratauko/> Luettu 30.5.2020

Hujala, E. & Turja, L. (toim.). 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen tutkimus. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus> Luettu 12.1.2020

Jyväskylän yliopisto. 2008. Metodina kyselytutkimus. <http://www.mit.jyu.fi/OPE/kurssit/Graduryhma/PDFt/kyselytutkimus2.pdf> Luettu 12.1.2020

Kalliala, M. 2011. Kato mua! Helsinki: Gaudeamus

Kids Health. 2018. for Parents. Kids and Exercise. <https://kidshealth.org/en/parents/exercise.html> Luettu 11.5.2020

Konttinen, L. 2012 Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille. Sitra ja Kansallinen hyvinvointiverkosto. <https://www.sitra.fi/uutiset/luonnosta-hyvinvointia-lapsille-ja-nuorille/>. Luettu 22.04.2020

Lappeenranta. Päiväkodit. Toiminta-ajatus 2020. <https://peda.net/lappeenranta/varhaiskasvatus/paivakodit/lp/toiminta-ajatus> Luettu 9.3.2020

Lapsiasia. Lapsen oikeudet. <http://lapsiasia.fi/lapsen-oikeudet/> Luettu 31.3.2020

Lastentarhanopettajien ammattietiikka, 2002. Helsinki
<https://www.vol.fi/uploads/2019/01/d5163f9f-etiikka.pdf>. Luettu 08.05.2020

Laukkanen, R. & Lönnqvist, M. 2015. Metsän tarjoumat kouluikäisten lasten leikeissä - Metsäleikkien tarkastelua koulun kuvataideprojektissa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustiede. pro- gradu - tutkielma <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/48386/URN%3ANBN%3Afi%3Aaju-201601211218.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 24.1.2020

Mantsinen, A. 2010. Ympäristö liikuttaa lasta, päiväkodin ympäristöllisten tekijöiden merkitys esiopetusikäisten lasten liikunnallisessa aktiivisuudessa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustiede. pro- gradu -tutkielma <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/24385/URN%3ANBN%3Afi%3Aaju-201006102031.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Luettu 27.3.2020

McCarthy, C. 2018. Harvard Health Publishing. Harvard Medical School. Harvard Health Blog. 6 reasons children need to play outside.
<https://www.health.harvard.edu/blog/6-reasons-children-need-to-play-outside-2018052213880> Luettu 11.5.2020

OPH. Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf Luettu 12.1.2020

OPH. Opetushallitus. 2019. Varhaiskasvatussuunnitelma pähkinänkuoressa.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuoressa> Luettu 12.1.2020

Polvinen, K., Pihlajamaa, J. & Berg, P. 2012 Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille. Kuvauksia luonnon hyvinvointivaikutuksista, palveluista ja malleista pal-

veluiden kehittämiseen. Sitra ja Kansallinen Hyvinvointiverkosto. https://media.sitra.fi/2017/02/27174148/Luonnosta_hyvinvointia_lapsille_ja_nuorille-2.pdf
Luettu 21.04.2020

Rahm, M. & Rintamäki, J. 2019. Kepistä on moneksi. Lasten omaehtoinen leikki metsäeskarissa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustiede. Kandidaatintutkielma. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/63933/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201905152575.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Luettu 24.1.2020

Raision kaupunki. Raision varhaiskasvatuksen ulkoilmapedagogiikka. 2018 <https://docplayer.fi/105790590-Raision-varhaiskasvatuksen-ulkoilmapedagogiikka.html> Luettu 22.1.2020

Suomen latu. Lastentoiminta. Metsämörri. <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/metsamorri.html> Luettu 16.3.2020

Taipalsaari. Liljan päiväkot. 2020. <https://peda.net/taipalsaari/varhaiskasvatus/sps/arkisto-2018-2019/liljan-p%C3%A4iv%C3%A4koti> Luettu 17.3.2020

Taipalsaari. Varhaiskasvatus. Taipalsaaren varhaiskasvatussuunnitelma 2019. <https://www.taipalsaari.fi/fi/loader.aspx?id=a4eed859-1c41-44f5-88cd-1e483a8647fb> Luettu 28.2.2020

Taipalsaari. 2020a. Varhaiskasvatus. Satulaivan päiväkot. <https://peda.net/taipalsaari/varhaiskasvatus/sps> Luettu 17.3.2020

Taipalsaari. 2020b. Varhaiskasvatus. Satulaivan päiväkot. Superohjaajat <https://peda.net/taipalsaari/varhaiskasvatus/sps/tv2l/tk/superohjaajat2> luettu 3.5.2020

Taipalsaari. Varhaiskasvatus. Satulaivan päiväkot. Toimintaa 2018–2019 <https://peda.net/taipalsaari/varhaiskasvatus/sps/pv/arkisto/toimintaa-2018-2019/ml>. luettu 3.5.2020

Turunen, S. 2016. Nyt me tiedetään, että aikuisten kuuluukin leikkiä. Kasvattajan rooli leikkiä edistävissä ja rajoittavissa tekijöissä. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. http://www.socca.fi/files/5859/Nyt_me_tiedetaan_etta_aikuisten_kuuluukin_leikkia_-_Kasvattajan_rooli_leikkia_edistavissa_ja_rajoittavissa_tekijoissa.pdf. Luettu 08.05.2020

Unicef. Lapsen oikeuksien sopimus. Sopimus lyhennettynä. 2020.
<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-lyhennettyna/> Luettu 10.3.2020

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Hei! Olemme kaksi LAB-ammattikorkeakoulun, kolmannen vuoden sosionomiopiskelijaa, Julia Pyykkö ja Veera Laakkonen. Teemme opinnäytetyönämme selvityksen Teidän päiväkodissanne Teidän työntekijöiden mielipiteistä, ajatuksista ja näkemyksistä sekä mahdollisia ideoita ulkoilmapedagogiikkaa kohtaan. Lopputyömme aihe on nimensä mukaisesti ”Päiväkodin ulkoilmapedagogiikka ja aikuiset”.

Toteutamme Taipalsaaren kunnan kahden yhdistyvän päiväkodin työntekijöille Webropol – kyselyn. Kyselyssä on avoimia kysymyksiä, joihin toivoisimme Teidän vastaavan. Tämän jälkeen analysoimme ja pohdimme vastauksianne opinnäytetyössämme. Emme kerää kyselyssämme mitään mistä voisi päätellä tai todentaa henkilöllisyyden. Analysoinnin jälkeen hävitämme vastauksenne tietosuojan asettamien standardien mukaisesti. Kun opinnäytetyömme on valmis, se tulee julkaistuksi Theseus.fi-ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden julkaisuarkistossa.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, mutta erittäin suotavaa. Opinnäytetyömme onnistumisen takaamiseksi toivomme Teidän vastaavan kyselyymme. Ei ole kyselyn ja lopputyömme kannalta väliä onko vastaaja varhaiskasvatuksen opettaja vai sijainen tms., sillä kaikki saamamme vastaukset ovat äärimmäisen arvokkaita. Toivomme kuitenkin, että vastaaja työskentelee lasten parissa kyseisessä päiväkodissa.

Suuret Kiitokset yhteistyöstä!

Kiittäen

Julia Pyykkö
julia.pyykko@student.lab.fi

Veera Laakkonen
veera.laakkonen@student.lab.fi

Toivomme teidän vastaavan kyselyymme koskien ulkoilmapedagogiikkaa eli ”pihapedagogiikkaa”, jolla tarkoitamme pedagogista ja tarkoituksenmukaista sekä tavoitteellista toimintaa, joka tapahtuu ulkoiluajan aikana. Kyselymme kysymykset ovat avoimia kysymyksiä.

1. Mikä on koulutuksesi? Entä työtehtäväsi päiväkodissa? (esim. varhaiskasvatuksen opettaja, opiskelija, lähihoitaja tms.)

2. Miten kauan olet työskennellyt varhaiskasvatuksessa?
Vastausvaihtoehdot:
 - 0–2 vuotta
 - 2–4 vuotta
 - 4–6 vuotta
 - 6+ vuotta

3. Mitä ulkoilmapedagogiikka (”pihapedagogiikka”) on mielestäsi?

4. Mikä merkitys ulkoilmapedagogiikalla on mielestäsi pedagogisena aikana?

5. Ovatko ajatuksesi muuttuneet ulkoilmapedagogiikkaa kohtaan ajan kuluessa? Millä tavoin?

6. Millä tavoin hyödynnät/hyödynnätte pedagogiikkaa ulkona? (Teettekö esimerkiksi retkiä tms.?)

7. Koetko tarvetta ulkoilmapedagogiikan kehittämiseksi? Jos kyllä, miten?